

**Palvelualojen
ammattiliitto**

Servicefacket

Palvelualojen ammattiliitto PAM ry:n vastauksia ja huomioita
SDP:n puoluekokousaloitteisiin
puoluekokouksessa Jyväskylässä 1.–3.9.2023.

Hyvä SDP:n puoluekokousedustaja,
onnittelut merkittävästä tehtävästäsi puoluekokousedustajana.
Olet tärkeiden päätösten äärellä!

Me Palvelualojen ammattiliitossa eli PAMissa haluamme omalta osaltamme lisätä kaikkien poliittisten puolueiden, eli myös SDP:n vaikuttajien tietoutta palvelualojen arjesta sekä alamme työntekijöihin ja työoloihin vaikuttavista asioista. Olemme Suomen toiseksi suurin ammattiliitto ja kuten varmasti tiedätte niin, työllisistä yli puolet työskentelee yksityisissä palveluissa.

Tukeaksemme teidän keskusteluanne meillekin tutuista aiheista, olemme PAMissa tutustuneet tarkasti kaikkiin kokouksellenne osoitettuun julkisiin puoluekokousaloitteisiin sekä poliittiseen ohjelmaan. Puoluekokoukselle tehtyjen aloitteiden pohjalta käydään merkittävää poliittista keskustelua. Yksikään puoluekokoukselle suunnattu kokousaloite ei ole turha, vaan osa kansalaisyhteiskunnan keskustelua demokratiassa.

Kiitämme SDP:n puolueaktiiveja usean erittäin tärkeän työelämän näkökulman nostamisesta osana aloitteitanne. Olemme aidosti ilahduneita useiden aloitteiden sisällöistä ja mielellämme olisimme kanssanne viemässä näitä myös eteenpäin. Kiitos, että teette erittäin merkityksellistä työtä ja nostatte tärkeitä aiheita esille!

Osana tutustumista materiaaleihinne olemme asiantuntijoidemme kanssa pohtineet näitä aloitteita yksityisen sektorin palvelualojen näkökulmasta ja laatineet osaan aloitteista omat vastauksemme ja lisähuomiot aiheesta. Toivomme, että näistä meidän vastauksistamme ja huomioistamme on teille hyötyä jatkotyöstämisessä ja kerromme aiheesta myös mielellämme lisää!

Antoisaa puoluekokousta ja hyviä keskusteluita! Toivottavasti tapaamme kokouksessanne!
Julkaisemme vastauksemme myös nettisivuillamme täällä:
<https://www.pam.fi/yhteiskunnassa/pam-vaikuttaa/puoluekokoukset/>

Palvelualojen ammattiliitto PAM ry.

Lisätietoa: (Myös paikalla puoluekokouksessanne)
Eveliina Reponen, Yhteiskuntasuhteiden vastaava
puh. +358438267960, eveliina.reponen@pam.fi

**Palvelualojen
ammattiliitto**
Servicefacket

PAM on olla yksityisillä palvelualoilla työskentelevien ammattiliitto. Työelämän asiantuntijana parannamme jäsentemme toimeentuloa, työsuhdeturvaa ja elämisen laatua.

Päätehtävämme on neuvotella palvelualoille työehtosopimukset. Parannamme alojemme työntekijöiden vaikutusmahdollisuuksia työhön, työyhteisöön ja työn turvallisuuteen sekä liiketoiminnan kehittämiseen. Edistämme kansallisesti ja kansainvälisesti demokratiaa, oikeudenmukaisuutta, tasa-arvoa ja sosiaalista turvallisuutta.

Jäsenet

Jäsenmäärä 31.12.2022:
noin 200 000
n. 75% naisia,
n. 30% alle 30-vuotiaita

Ammattiosastoja

126

Luottamushenkilöitä

noin 2 500

Työehtosopimuksia

30 kappaletta, joista 16 yleissitovaa,
3 normaalisitovaa,
11 yrityskohtaista.

Työsuhdeneuvonta

N. 40 000 yhteydenottoa/vuosi jäseniltä
työsuhdeasioissa

Puheenjohtaja

Annika Rönni-Sällinen

Palvelualat ovat merkittävässä roolissa Suomen kansantaloudessa ja yhteiskunnassa ja niiden rooli kasvaa. Työllisistä yli puolet työskentelee yksityisissä palveluissa ja alojen osuus Suomen bruttokansantuotteesta on samoin hieman yli 50 prosenttia. Suurta osaa palveluista tuotetaan ympäri vuorokauden, vaikka muu yhteiskunta lepäisi. Koronakriisi opetti, että esimerkiksi kaupalla, kiinteistöpalveluilla ja siivouksella sekä turvallisuusalalla on merkittävä rooli huoltovarmuudessa. Matkailu taas on tärkeä vientitulojen lähde.

Me PAMissa haluamme, että työtä tehdään Suomessa jatkossakin reiluilla pelisäännöillä ja yritykset voivat luottaa kilpailun olevan reilua. Talous on meitä ihmisiä varten ja siksi sitä on hoidettava hyvin. Tarvitsemme työntekijöille vakaat ja turvalliset työolot, työnantajille selkeät ja ennakoitavat pelisäännöt ja palvelualalle menestyksen edellytykset ja mahdollisuuden olla jatkossakin Suomen työllistävin sektori.

Kun ihminen voi hyvin, hän pystyy näyttämään itsestään parhaat puolet elämässään ja työssään. Se vaatii riittävää toimeentuloa, mahdollisuuksia kehittyä, asiallista kohtelua ja vaikutusmahdollisuuksia sekä luottamusta siihen, että hänestä pidetään hädän hetkellä huolta.

Haluamme, että Suomella ja meillä menee hyvin. Tätä haluaa varmasti myös SDP.

PAMin vastauksia ja huomioita aloitteisiin:

Aloite 6. Velallisen aseman parantaminen	5
Aloite 7: Työeläkkeen ja ansiotulon verotus samalle viivalle.....	7
Aloitteet 24-26 Alipalkan kriminalisointi – ammattiliitolle kanneoikeus.....	9
Aloite 33 Työehtosopimuksen rikkomisen kriminalisointi.....	9
Aloite 27: Luottamusmies lakiin.....	10
Aloite 28: Anonymista rekrytoinnista ja työnteosta apua osajapulaan.....	11
Aloite 30: Vuosiloma 60 pv vuodessa.....	14
Aloite 31: Vuosilomalain muutos loman ansaintaan.....	14
Aloite 32: Vuosilomarahaston perustaminen	14
Aloite 34: Tasa-arvovaikutusten arviointi lakialoitteisiin.....	16
Aloite 41: Tiukemmat lainsäädäntökeinot, määräaikaiset tavoitteet ja palkka-avoimuus käyttöön perusteettomien palkkaerojen, palkkasyrjinnän sekä koulutuksen ja ammattialojen sukupuolittumisen kitkemiseksi	19
Aloite 49: Sosiaalista asuntotuotantoa lisättävä.....	20
Aloite 54-56 Omavastuu aika lomautustilanteissa poistettava.....	22
Aloite 58: Edistetään asumistuen kehittämistä siten, että ruokakunnan määritelmässä voidaan huomioida lapsen väestörekisteriin kirjattu vuoroasumistilanne	23
Aloite 60: Sotekeskusten asiakasmaksut poistettava.....	24
Aloite 61: Kotihoidon tuki lakkautettava.....	25
Aloite 65. Tukijärjestelmä paremmin kannustavammaksi.....	29
Aloite 80: Sukupuolittunut koulutuspolku muutetaan tasa-arvoisemmaksi	31
Aloite 81: Liikunnan painoarvo päätöksenteossa lisätään.....	32
Aloite 88: Tutkintotavoitteisen koulutuksen laadun varmistaminen	35
Aloite 89: Panostuksia ammatilliseen koulutukseen	36
Aloite 91: Perusopetuksen resurssit.....	37
Aloite 92: Perusopetuksessa panostettava ajattelun taitojen kehittämiseen	38
Aloite 111- 113: Vihreä siirtymä ja Euroopan teollinen tulevaisuus.....	39
Aloite 119: Edistetään 6 kk ansiosidonnaisen suruvapaan säätämistä alle 18-vuotiaan lapsensa menettäneille vanhemmille	40

Aloite 6. Velallisen aseman parantaminen

Esittää: Vaasan Sosialidemokraatit ry

PAM VASTAA

PAM kiittää aloitteen tekijää hyvästä aloitteesta parantaa velallisen asemaa. PAM pitää tärkeänä, että pienituloisimpien ulosottovelallisten asemaa parannetaan. On tärkeää, että heitä kannustetaan töihin ja parannetaan heidän toimeentuloaan.

Tilastokeskuksen mukaan 570 000 henkilöä oli ulosottovelallisina viime vuonna. Valtioneuvoston ulosottovelan, sosiaaliturvan ja työn tarjonnan raportti vuodelta 2021 kertoo, että merkittävä osa ulosotossa olevista on pienituloisia, ja järjestelmän uudistamisella voidaan potentiaalisesti vaikuttaa heidän asemaansa merkittävällä tavalla. Jo tällä hetkellä pienituloiset menettävät merkittävän osan tuloistaan ulosotossa ulosmittauksena. Tämä heikentää pienituloisten toimeentuloa ja työn kannustimia.

Palvelualojen työntekijät ovat pienituloisia, ja monet heistä ovat viime aikoina joutuneet velkaantumaan saadakseen ostettua elämiseen välttämättömiä tarvikkeita, kuten ruokaa ja lääkkeitä. PAMin tuoreimman jäsenkyselyn mukaan niistä vastaajista, jotka kertovat että heillä on merkittäviä taloushuolia, 27 % on joutunut turvautumaan pankkilainaan tai pikavippiin saadakseen välttämättömät menonsa katetuksi. Ylivelkaantumiseen ovat vaikuttaneet varsinkin tulotason romahdus korona-aikana ja sen jälkeen inflaatio ja elintarvikehintojen nousu. On erityisen huolestuttava ilmiö, että velkaantumisen syynä on yhä useammin peruseläminen. Yhteiskuntana meidän pitäisi puuttua tähän negatiiviseen ilmiöön ja vahvistaa ihmisten toimeentuloa eikä kurittaa heitä siitä, että yhteiskunta ei pidä huolta myös työssäkäyvistä köyhistä. Yhteiskuntana meidän pitäisi kantaa taakamme ja selvittää tarkemmin mistä syistä ihmiset velkaantuvat, ja huomioida nämä syyt ulosmittauksissa.

Usein helposti kuvitellaan, että ylivelkaantuminen on seurausta yltiöpäisestä kuluttamisesta. Todellisuudessa kuitenkin yhä enemmän ihmiset ylivelkaantuvat, koska heidän palkkansa ei riitä päivittäisiin välttämättömiin menoihin. Tämä ilmiö on tuttu Takuusäätiön velkalinja- ja chat-neuvonnassa, jossa päivittäin kuullaan ihmisten velkaantumisen syistä. Yhä useammat ylivelkaantuvat muista syistä kuin esimerkiksi pikavipeistä.

Ulosoton suojaosan nostaminen takuueläkkeen tasolle on vain yksi keino parantaa ulosottovelallisten asemaa. PAM kuitenkin pitää ulosoton suojaosan nostamista perusteltuna, sillä tämä poistaisi suuren osan pienituloisimmista ulosottovelallisista toimeentulotuen piiristä. PAM painottaa, että suojaosan lisäksi koko ulosottojärjestelmä tarvitsee remonttia, jossa tarkastellaan kokonaisvaltaisesti, miksi ihmiset velkaantuvat ja millaisia uudistuksia tarvitaan sekä sosiaaliturvassa että laajemmin yhteiskunnan eri osa-alueilla, jotta ihmisten heikkoa taloudellista asemaa ei käytetä väärin. Järjestelmän arvopohja ja periaatteet kaipaavat myös tarkastelua, sillä nykyisillä arvoilla ja periaatteilla järjestelmä ei voi olla inhimillinen pienituloisten näkökulmasta. Ulosottojärjestelmä on luotu takaamaan velan takaisinmaksu velkojille, kun muualla esimerkiksi Yhdysvalloissa velkajärjestelyjärjestelmä korostaa enemmän kuluttajan etua.

Aloite 7: Työeläkkeen ja ansiotulon verotus samalle viivalle

Esittää: Joensuun Työväenyhdistys ry

PAM VASTAA

Aloitteessa nostetaan esiin tärkeä huomio eläkeläisköyhyyden yleistymisestä. Verotukselliset kysymykset ovat kuitenkin vain osa tätä kokonaisuutta. Kertyneen työeläkkeen pieni taso suhteessa kansaneläkkeen ja takuueläkkeen asettamaan vähimmäistasoon tulee tälläkin hetkellä ikävänä yllätykselle monille matalapalkkaisesta työstä tai katkonaiselta työuralta eläkkeelle siirtyneelle.

Sekä aloitteessa että puoluehallituksen vastauksessa huomioidaan hyvin tekijöitä, jotka aiheuttavat eroja palkansaajien ja eläkeläisten verotuksessa. Ne aiheutuvat yhtäältä sosiaalivakuutusmaksuista, joita palkansaajat ja heidän työnantajansa maksavat selvästi eläkeläisiä enemmän, ja toisaalta erilaisista vähennyksistä, joita palkkatuloista sekä niistä maksetuista veroista on mahdollista tehdä.

Pienistä työtuloista tehtävät verovähennykset ovat perusteltuja, jotta työnteko matalapalkka-aloilla säilyy kannattavana suhteessa sosiaalietuuksiin. Etuuksien tason tulee puolestaan olla riittävä minimitoimeentulon sekä muutosturvan takaamiseksi.

Pienten työeläkkeiden aiheuttamat toimeentulo-ongelmat lisääntyvät merkittävästi tulevana vuosikymmeninä, jos epätyypillisten työsuhteiden osuus jatkaa kasvuaan. Eläkekertymä on myös tasa-arvokysymys, sillä naisten työurat jäävät tyypillisesti miesten uria katkonaisemmiksi ja naiset työskentelevät miehiä useammin osa- tai määräaikaissä työsuhteissa.

Tällä hetkellä osa-aikaisesti työskenteleville palkansaajille ei välttämättä ole selvää, mitä etuuksien tukema toimeentulo tarkoittaa eläkekertymän näkökulmasta. Kokoaikatyön puute palvelualoilla ei toisaalta anna heille edes mahdollisuutta vaikuttaa tilanteeseen.

Keskustelua eläkkeiden riittävästä tasosta sekä ansioperusteisuuden toteutumisesta tuleekin ehdottomasti jatkaa. Verotukselliset keinot ovat yksi ratkaisu eläkkeiden riittävän tason turvaamiseksi, mutta eläkkeiden riittävyttä tulee arvioida myös kokonaisuutena, jossa huomioidaan verotuksen lisäksi eläkekertymä työuran aikana, kansaneläkkeen ja takuueläkkeen taso sekä eläkkeitä tukevat etuudet.

Aloitteet 24-26 Alipalkan kriminalisointi – ammattiliitolle kanneoikeus

Aloite 33 Työehtosopimuksen rikkomisen kriminalisointi

PAM VASTAA

PAM kiittää aloitteiden tekijöitä tärkeän aiheen esiin nostamisesta. Nykyiset valvontakeinot ovat olleet riittämättömiä ehkäisemään erityisesti työperäistä hyväksikäyttöä. Vakavien hyväksikäyttötapausten lisäksi erityisesti ulkomaisen työvoiman kohdalla työ- ja palkkaehtoja poljetaan ilman, että siihen pystytään tehokkaasti puuttumaan.

PAM pitää siksi tärkeänä alipalkkauksen kriminalisointia. Sillä voitaisiin estää myös alipalkkaukseen liittyvää verovuotoa ja epäreilua kilpailua yritysten välillä. Alipalkkaukseen kytkeytyvää työperäistä hyväksikäyttöä pitää lisäksi kitkeä mm. laajentamalla työsuojeluviranomaisten toimivaltuuksia ja turvaamalla työperäisen hyväksikäytön uhrien oikeus saada palkkasaatavansa myös niissä tilanteissa, joissa työntekijä itse tai syyttäjä eivät osaa vaatia saatavia rikosprosessin yhteydessä. Myös hankintalaissa ja tilaajavastuulaissa on tarpeen lisätä tilaajan vastuuta siitä, että alihankintaketjuissa maksetaan työntekijöille alalla noudatettavan yleissitovan työehtosopimuksen mukaista palkkaa.

Myös ammattiliittojen kanneoikeus olisi tärkeä väline etenkin tilanteissa, joissa työntekijöiden omat mahdollisuudet valvoa oikeuksiaan ovat korostuneen heikot. Se parantaisi työntekijöiden oikeusturvaa ylipäänsä, sillä pelko leimautumisesta tai työpaikan menettämisestä heikentää yksittäisen työntekijän mahdollisuuksia lähteä hakemaan oikeuksiaan tuomioistuimista. Kanneoikeuden myötä liitto voisi viedä työnantajan lainvastaisen toiminnan tuomioistuimen käsittelyyn yksittäisen työntekijän puolesta ilman, että työntekijän tarvitsisi esiintyä asiassa omissa nimissään. Jo pelkällä olemassaolollaan kanneoikeus olisi myös omiaan ehkäisemään epätervettä kilpailua yritysten välillä.

Aloite 27: Luottamusmies lakiin

Esittää: Porin Demarit ry:n jäsen Jari Mattila

PAM VASTAA

PAM pitää tärkeänä, että luottamusmiehen asemaa paikallisen sopimisen osapuolena vahvistetaan myös lainsäädännöllä, etenkin kun työehtosopimusten puitteissa tapahtuvaa oikeutta paikalliseen sopimiseen ollaan laajentamassa mm. järjestäytymättömien yritysten osalta.

On selvää, että työntekijöiden valitsemalla luottamusmiehellä on liittonsa tarjoaman koulutuksen ja tuen sekä työpaikan olosuhteiden tuntemuksen myötä yksittäistä työntekijää, koko henkilöstöä tai muuta työntekijöiden edustajaa paremmat mahdollisuudet toimia tasavertaisena kumppanina työnantajansa kanssa. Myös luottamusmiehen toimintaedellytyksillä on merkitystä: korostettu työsuhdeturva, mahdollisuus osallistua koulutukseen ja käyttää työaikaan sekä työnantajan velvollisuus antaa tietoa ovat oikeuksia, joiden tukemana luottamusmies voi aidosti edustaa työntekijöitä paikallisissa neuvotteluissa.

Lainsäädännössä pitäisi muutoinkin keskittyä lisäämään paikallisen sopimisen positiivisia kannusteita. Erityisesti työntekijäpuolen tulkintaetuoikeudella madallettaisiin kynnystä sopia paikallisesti, sillä se kannustaisi paikallisia osapuolia käymään nykyistä laajempaa ja syvempää vuoropuhelua sopimisen tavoitteista, vaikutuksista ja sisällöistä. Tämä olisi tarpeen erityisesti silloin, kun paikallisen sopimisen tavoitteena on lisätä työnantajan tarpeista lähteviä ja työntekijöiden hyvinvointia heikentäviä joustoja.

Aloite 28: Anonyymista rekrytoinnista ja työnteosta apua osaajapulaan

Esittää: Nummenmäen Sosialidemokraattinen Yhdistys ry

PAM VASTAA

PAM kiittää aloitteiden tekijöitä merkittävän aiheen esille nostamisesta. On totta, että työelämässä työntekijät kohtaavat syrjintää erilaisista syistä. Erityisesti rekrytointi on hankalaa, jos henkilötiedoista ilmenee seikkoja, jotka herättävät rekrytoijan ennakkoluuloja.

Aloitteen esittämä tavoite, että rekrytointi tehtäisiin anonyymisti, onkin jo monessa yrityksessä ja kunnassa käytössä ja hyväksi koettu. PAM ilomielin näkisin tämän käytännön leviävän.

Sen sijaan anonyymisti tehtävässä työnteossa näemme haasteita esimerkiksi työnantajan työsuojeluvuoroitteen toteuttamisen suhteen. Se, että työskentelee kokonaan etänä, ei vapauta työnantajaa velvoitteista huolehtia työntekijän hyvinvoinnista, psykososiaalisesta kuormituksesta ja työturvallisuudesta. Silloinkin, kun välissä on työn välittäjä, ovat työnantajavastuut olemassa. Siksi PAM ei suhtaudu innolla anonyymien työnteon kokeiluun.

Aloite 29: SDP:n tulee tehdä näkyvämpää työtä työntekijöiden eteen

Esittää: Siivikkalan Sosialidemokraattinen Yhdistys ry

PAM VASTAA

PAM kiittää Siivikkalan Sosialidemokraattinen Yhdistys ry:tä erinomaisesta aloitteesta. PAM pitää äärettömän tärkeänä aloitteen asettamaa tavoitetta, että esimerkiksi ammattiliittojen esille tuomia työelämän ongelmia tuodaan voimakkaasti esille myös politiikassa. PAM jakaa aloitteen tekijöiden kanssa toiveen siitä, että esimerkiksi työehtosopimuksista ja niiden arvosta tulisi keskustella huomattavasti enemmän. vuokratyön käytöstä, epätyypillisistä työsuhteista sekä alhaista palkoista tulisi yleisesti keskustella enemmän kaikkialla.

Aloitteiden tekijöiden esittämien teemojen lisäksi PAM haluaa kiinnittää erityistä huomiota palvelualojen arkeen. PAM näkee, että erityisesti silputtua työtä tekevien on tätä nykyä vaikea löytää itselleen puolesta puhujaa puoluekentästä.

Vastentahtoinen osa-aikatyö keskittyy aloille, joissa palkat ovat matalia. Kokoaikatyöstä saatava palkka riittäisi usein elämiseen, mutta osa-aikatyöstä saatava palkka ei. Näin suuri osa osa-aikatyöntekijöistä joutuu turvautumaan sosiaaliturvaan. Elämiseen riittämättömiä ansiotuloja paikataan tällä hetkellä muun muassa yleisellä asumistuella, sovitelluilla päivärahoilla sekä viimesijaisimmalla sosiaaliturvan muodolla – toimeentulotuella. On sinänsä oikein, että kansalaisten toimeentulosta pidetään huoli viime kädessä sosiaaliturvan avulla. Työssäkäyville maksettavien sosiaalisten tulonsiirtojen yhteiskunnallinen hintalappu on kuitenkin sietämättömän suuri - lähes 500 miljoona euroa.

Osa-aikatyö, vuokratyö ja nollatuntisopimukset, joissa työntekijän on mahdotonta ennakoita työtuntejaan, nakertavat työntekijöiden elämänhallintaa ja luovat heille korostuneen köyhyysriskin. Riski on vakava, sillä jo ennen koronapandemiaa osa

palvelualojen työntekijöistä kärsi ruokaturvattomuudesta eli pienien tulojen vuoksi rahat eivät riitä riittävään ja terveelliseen ruokaan. Tilanne heikentää myös suomalaisen työelämän kehittämistä, sillä toimeentulostaan epävarmalla altavastaajalla on korkea kynnyks ottaa esiin työssään havaitsevia epäkohtia. Pitkäaikainen osa-aikatyö jättää pitkän varjon, sillä pienistä tuloista kertyy pieni eläke. Eläkeläisköyhyyden tärkeimmät syyt ovat varhain alkanut työkyvyttömyys tai työuran aikaiset pienet tulot. Riippuvuus sosiaaliturvasta jatkuu eläkkeelläkin.

Epävarma toimeentulo lisää työntekijän epävarmuutta kaikilla elämän osa-alueilla ja vaikuttaa myös hänen läheisiinsä. Tulevaisuuden suunnittelu, harrastukset ja vaikkapa lisäkoulutuksen hankkiminen ovat usein alisteisia lisätoimeentulon hankkimiselle. Tämä vaikuttaa myös lapsiin. Silpputyötä tekevien työskentelyolosuhteet ovat monesti hankalia. Työvuorot sijoittuvat muita useammin iltoihin, öihin ja viikonloppuihin ja vapaapäivät annetaan yksittäisinä. Lisäansion saamiseksi näiden työntekijöiden on jatkuvasti seurattava tarjolle tulevia tunteja tai tehtävä useampaa työtä.

On palvelualojen työntekijöiden ja yhteiskunnan etu, että halukkailla työntekijöillä on mahdollisuus täysipäiväiseen työhön, josta voi saada riittävän toimeentulon ja joka mahdollistaa tasapainon työn ja muun elämän välillä. Lainsäädännöllä voidaan karsia epäreiluja työn teettämisen tapoja. Osa-aikatyön teettämiseksi ei tällä hetkellä vaadita minkäänlaisia perusteita, vaikka tiedetään, että se aiheuttaa yhteiskunnalle monenlaisia isoja kustannuksia. On selvää, että on tilanteita, joissa yrityksen on toimiakseen käytettävä osa-aikatyötä. Näin ei kuitenkaan ole läheskään aina. Laajat aukioloajat antavat laajat mahdollisuuden työvuorosuunnitteluun. PAMin mielestä on selvää, että meidän on pienennettävä osa-aikaisen työn yhteiskunnallista ja yksilökohtaista hintalappua ja pyrittävä lisäämään osa-aikatyöntekijän toimeentulon ja ajankäytön ennustettavuutta.

Aloite 30: Vuosiloma 60 pv vuodessa

Aloite 31: Vuosilomalain muutos loman ansaintaan

Aloite 32: Vuosilomarahaston perustaminen

Esittää: Siivikkalan Sosialidemokraattinen Yhdistys ry, Porin Demarit ry:n jäsen Jari Mattila

PAM VASTAA

PAM pitää tärkeänä kiinnittää vuosilomien osalta huomiota erityisesti pätkä- ja silpputyösuhteissa työskentelevien työntekijöiden asemaan. Työsuhteiden heikon laadun inhimillinen hinta on heille jo valmiiksi suuri: vaikka työkeikkoja olisi tarjolla säännöllisestikin, puuttuu näkymät ja takeet työn ja toimeentulon pysyvyydestä. Lisäksi työsuhteiden pirstaleisuus jättää heidät monien työsuhteeseen liittyvien etuuksien muita palkansaajia heikompaan asemaan. Tämä koskee erityisesti vuosilomien ansaintaa ja pitämistä.

Kuten aloitteissa esitetään, pätkä- ja silpputyösuhteissa työskentelevien asemaa parantaisi merkittävästi se, että vuosilomaa kertyisi heti työsuhteen alusta 2,5 päivää kuussa. Työpaikan vaihdostilanteita silmällä pitäen vuosilomalakia tulisi puolestaan parantaa niin, että työntekijällä oikeus halutessaan pitää työsuhteen päättymiseen mennessä ansaittava vuosiloma tai osa siitä työsuhteen kestäessä. Työnantajalla tulisi myös olla velvollisuus riittävän ajoissa tiedustella työntekijän halukkuutta pitää vuosilomaa.

Lakia tulisi parantaa myös niiden tilanteiden osalta, joissa pätkätöitä tehdään samalle työnantajalle. Myös tällöin työntekijällä tulisi sopimisen sijasta olla oikeus saada vuosilomaetuudet siirrettyä annettaviksi palkallisena vuosilomana seuraavan tai seuraavien työsuhteiden aikana. Työnantajalla tulisi myös olla velvollisuus tiedustella, haluaako työntekijä käyttää tätä oikeuttaan. Vastaava tiedusteluvelvollisuus pitäisi työnantajalla olla myös silloin, kun työntekijällä on oikeus ainoastaan vuosilomaa

vastaavaan vapaaseen. Nykyisellään työntekijät eivät riittävässä määrin tiedä oikeudestaan vapaaseen tai siitä, että halusta käyttää vapaa pitää ilmoittaa jo ennen lomakauden alkua.

Aloite 34: Tasa-arvovaikutusten arviointi lakialoitteisiin

Esittää: Sosialidemokraattiset Naiset

PAM VASTAA

PAM kiittää aloitteen tekijöitä. Kuten aloitteessa todetaan hallinnon ja päätöksenteon rakenteissa on vielä toimintamalleja, jotka syrjivät tai jopa asettavat esteitä tasa-arvon toteutumiselle Suomessa.

PAM yhtyy näkemykseen, että tasa-arvovaikutusten arviointi ennaltaehkäisisi syrjivän lainsäädännön syntymistä.

Aloite 35: Toimenpiteet työmarkkinoilla ilmenevän raskaussyrjinnän tunnistamiseksi ja poistamiseksi

Esittää: Sosialidemokraattiset Naiset

PAM VASTAA

PAM kiittää aloitteiden tekijöitä tärkeän aiheen nostamisesta. PAM yhtyy vahvasti aloitteentekijöiden huoleen. Tasa-arvon toteutumista on edistetty monen hallituksen ajan erilaisin lakiuudistuksin, mutta edelleen selkeää ja räikeää syrjintää esiintyy työmarkkinoilla. Välillisesti, myös raskaussyrjintä vaikuttaa ansioiden epätasaisuuteen naisten ja miesten välillä, koska naisten urat katkeavat perheiden perustamiseen. Emme halua, että naiset joutuvat valitsemaan uran ja perheen välillä.

PAM katsoo, että raskausperusteinen syrjintäsuoja määräaikaissa työsuhteissa tulisi tehostaa täydentämällä työ- ja virkasuhdelainsäädäntöä säädöksillä, joilla kiellettäisiin määräaikaisten työsuhteiden uusimatta jättäminen tai niiden keston rajoittaminen raskauden tai perhevapaan käyttämisen perusteella. Määräaikaisen työsuhteen uusimatta jättäminen raskauden perusteella on jo kiellettyä, mutta asian nostaminen nykyisen tasa-arvolain lisäksi työsopimuslakiin lisäisi työnantajien ja työntekijöiden tietoisuutta syrjinnästä ja toimisi ennalta ehkäisevästi.

PAM katsoo, että syrjinnän torjumisen edellyttää lainsäädännön lisäksi työelämän asenteiden ja käytäntöjen muuttumista. Asia vaatisi laajempaa julkisuutta, jotta tietoisuus oikeuksista laajenisi. Esimerkiksi PAMin työsuhdeneuvontaan tulee vuosittain noin 1 000 raskaus- ja perhevapaasyrjintään liittyvää yhteydenottoa. Kysymykset koskevat tyypillisesti tilanteita, joissa määräaikaista työsuhdetta ei jatketa raskauden tultua ilmi. Tasa-arvovaltuutettu on arvioinut, että asiaa koskevien säännösten sisällyttäminen työsopimuslakiin ja muihin palvelussuhdelakeihin tehostaisi nykyisen syrjintäsuojan toteutumista määräaikaisten työntekijöiden osalta. Se edistäisi säännösten tunnetuksi tuleamista työpaikoilla.

Tämän vuoksi me PAMina esitämme, että SDP ajaa seuraavia asioita raskaussyrjinnän ehkäisemiseksi:

- kielto jättää määräaikainen työsopimus uusimatta raskauden tai perhevapauden perusteella
- kielto rajoittaa määräaikaisen sopimuksen pituus perhevapaan alkuun
- jos työnantaja kuitenkin näin toimii, hänen on kyettävä osoittamaan, ettei uusimatta jättäminen johdu raskaudesta tai perhevapaa käyttämisestä

Faktalaatikko:

Raskaussyrjintä on merkittävä ongelma

- Syrjintä raskauden tai perhevapaiden vuoksi on laissa yksiselitteisesti kiellettyä. Siitä huolimatta erityisesti naisvaltaisilla palvelualoilla on edelleen tavallista, että tieto työntekijän raskaudesta vaikuttaa työsuhteeseen.
- Noin puolet tasa-arvovaltuutetun saamista työelämää koskevista yhteydenotoista liittyy raskaussyrjintään.
- PAMiin raskaussyrjintään liittyviä yhteydenottoja tulee vuosittain noin tuhat.
- Työelämää koskevassa lainsäädännössä kielletään tällä hetkellä yksiselitteisesti raskauteen ja vanhemmuuteen perustuva syrjintä työelämässä. Lain tarkoitus ei kuitenkaan toteudu riittävän tehokkaasti. Tämä koskee erityisesti nuoria epätyypillisissä työsuhteissa työskenteleviä naisia, jotka ovat vailla vakinaisen työsuhteen tuomaa turvaa.

Aloite 41: Tiukemmat lainsäädäntökeinot, määräaikaiset tavoitteet ja palkka-avoimuus käyttöön perusteettomien palkkaerojen, palkkasyrjinnän sekä koulutuksen ja ammattialojen sukupuolittumisen kitkemiseksi

Esittää : Rauman Eteläiset Sosialidemokraatit ry

PAM VASTAA

PAM kiittää aloitteen tekijöitä tasa-arvon edistämiseen tähtäävien asioiden esiin nostamisesta ja yhtyy aloitteeseen. Aloitteessa kiinnitetään huomiota perusteettomien palkkaerojen ja palkkasyrjinnän poistamiseen työmarkkinoilta. Tavoite on äärimmäisen tärkeä ja palkka-avoimuuden edistäminen työpaikoilla on tehokas keino ehkäistä perusteettomia palkkaeroja ja palkkasyrjintää.

PAM yhtyy aloitteeseen ja pitää tärkeänä, että EU:n valmisteleva palkka-avoimuusdirektiivi ratifioidaan Suomessa kunnianhimoisesti.

Aloite 49: Sosiaalista asuntotuotantoa lisättävä

Esittää: Rauman Eteläiset Sosialidemokraatit ry

PAM VASTAA

Pam kiittää hyvästä aloitteesta ja yhtyy täysin aloitteen kanssa. Pienituloisten asumista tuetaan tällä hetkellä verovaroin tulonsiirrolla Kelan maksamalla asumistuella, eli kysyntätuella, ja toisaalta kohtuuhintaisella asuntotuotannolla, eli tarjontatuella. Tarjontatukien tavoitteena on kohtuuhintaisen asumisen pienituloisille tuottamisen lisäksi mahdollistaa asunalueiden monipuolisuus, ehkäistä segregatiota ja tasapainottaa tarvittaessa asuinrakennusalan suhdanteita.

ARA-tuotannolla mahdollistetaan monille pienituloisille asuminen työpaikkojen lähellä ja muutto työn perässä, myös kalliimmissa kaupunginosissa. Kasvukeskuksissa kuitenkin on enemmän kysyntää kohtuuhintaisista asunnoista kuin mitä valtio yhteistyössä kuntien kanssa voi tällä hetkellä tarjota. Yksi syy tähän on se, että kunnilla ei ole tarjolla riittävästi tontteja, johon kohtuuhintaisia asuntoja voidaan rakentaa. Tämän vuoksi asumistuen rooli on myös tärkeää pienituloisten asumisen tukimuotona. Asumistuki viime kädessä mahdollistaa työpaikan lähellä asumisen. Jos sosiaalista asuntotuotantoa lisätään, asumistuen tarve pienenee, jolloin asumistuen menot myös laskevat.

Jos sosiaalisen asuntorakentamisen tukea lopetetaan, tämä aiheuttaa pienituloisille ostovoiman heikentymistä ja vaikeuksia selviytyä korkeista asumiskustannuksista, jolloin ihmiset joutuisivat vaihtamaan pienempiin asuntoihin tai muuttamaan pois kasvukeskuksista. Tästä kaikesta olisi haittaa työvoimapolitiittisille tavoitteille kannustaa ihmisiä työllistymään ja muuttamaan työn perässä. Lisäksi vaikutettaisiin negatiivisesti ihmisten kannusteisiin perheellistyä ja pitää huolta itsestään. Kun ihmisiä ajetaan muuttamaan kauas kasvukeskuksista halvempiin asuntoihin, heillä menee enemmän aikaa työmatkoihin ja jää vähemmän aikaa harrastuksille ja sosiaalisille suhteille sekä

muihin tekemisiin. Tästä johtuen pitäisi kohtuuhintaisia asuntoja lisätä valtion toimesta ja turvata pienipalkkaisille oikeuden asua työpaikan ja palveluiden lähellä.

Aloite 54-56 Omavastuuaika lomautustilanteissa poistettava

Esittää: Rauman Eteläiset Sosialidemokraatit ry, Rauman Eteläiset Sosialidemokraatit ry ja Hervannan Sosialidemokraatit ry

PAM VASTAA

Pam kiittää hyvää aloitteesta. Kuten aloitteen tekijä on tuonut esille, että lomautustilanteessa henkilö itse ei ole mitenkään vaikuttanut siihen, että hänet lomautetaan. Lomautukset johtuvat täysin yrityksen taloudellisesta ja tuotannollisista syistä, jolloin tämän tulee huomioida työttömyysturvassa poistamalla työttömyysturvan omavastuupäivät. Tämä helpottaisi paljon pienipalkkaisia palvelualojen työntekijöitä, jotka muutenkin ovat taloudellisesti huonossa tilanteessa ja joutuvat tulemaan toimeen pienellä palkalla. Lisäksi pitäisi muistaa, että pienipalkkaisen työttömyysturvan määrä on muutenkin alhainen. Esimerkiksi koronana aikana tehdyn jäsenkyselyn tuloksien mukaan, jäsenet toivat esille, että työttömyysturvan odotusajalta ovat joutuneet ottamaan jopa lainaa, sillä rahapuskuria ei ole ollut pienen palkkaan vuoksi. Poistamalla omavastuupäivät heille jää enemmän rahaa käteen elämistä varten.

Aloite 58: Edistetään asumistuen kehittämistä siten, että ruokakunnan määritelmässä voidaan huomioida lapsen väestörekisteriin kirjattu vuoroasumistilanne

Esittää: Nuorsosialidemokraatit NUS ry

PAM VASTAA

PAM kiittää aloitteen tekijää hyvästä aloitteesta kehittää asumistukea siten, että ruokakunnan määritelmässä voidaan huomioida lapsen väestörekisteriin kirjattu vuoroasumistilanne. PAM edistää omien kanavien kautta vuoroasumistilanteiden parempaa huomioimista sosiaaliturvassa.

Lasten vuoroasuminen on yleistynyt. THL:n tilaston mukaan vuoroasumisen suosio kasvoi vuonna 2020 lähes 25 prosenttia. Vuoroasumisten osuus oli jo 31 prosenttia vahvistetuista asumissopimuksista. Oletettavaa on, että vuoroasuminen yleistyy yhä enemmän. Näin voidaan tulkita, että vuoroasuminen koskee merkittävää määrää lapsia ja perheitä myös tulevaisuudessa.

PAM korostaa, että vuoroasumisen yleisyyttä pitäisi huomioida ei vaan asumistuessa vaan laajasti sosiaaliturvassa. Pienituloisten työssäkävien näkökulmasta toki erityisesti asumistuessa pitäisi huomioida lapsen vuoroasumisen ja myönnettävä perheille isomman asumistuen.

Lasten vuoroasumiseen liittyvät palvelu- ja etuusjärjestelmän puutteet ja keinot niiden ratkaisemiseksi ovat tiedossa. Aihetta on käsitelty STM:n poikkihallinnollisessa työryhmässä vuonna 2018 sekä myöhemmin valtioneuvoston vuonna 2020 julkaistussa selvityksessä. Nyt on korkea aika tehdä konkreettisia parannuksia sekä asumistuessa että laajemmin sosiaaliturvassa.

Aloite 60: Sotekeskusten asiakasmaksut poistettava

Esittää: Hämeenlinna Työväenyhdistys ry

PAM VASTAA

PAM kiittää aloitteiden tekijöitä tärkeän aiheen nostamisesta. PAM yhtyy vahvasti aloitteentekijöiden huoleen. PAM korostaa, että pienipalkkaiset joutuvat turvautumaan toimeentulotukeen sairastumistapauksissa, sillä tällä hetkellä on käytössä kolme asiakasmaksukattoa (sote-palvelujen asiakasmaksukatto, lääkemaksukatto ja matkamaksukatto). Suomessa kotitaloudet maksavat terveydenhoidostaan enemmän kuin muissa Pohjoismaissa ja jopa OECD-maissa keskimäärin. Vuonna 2019 kotitalouksien osuus terveydenhuoltomenoista oli Suomessa 17,45 %, kun esimerkiksi muissa Pohjoismaissa osuus oli n. 13,8–14,2 % ja OECD:n maissa keskimäärin 13,86 %. Tarkasteltaessa lukuja kotitalouksien sosioekonomisen aseman kannalta, huomataan, että palveluista ja lääkkeistä maksavat suhteellisesti eniten pienituloiset.^[1] Tämä näkyy myös PAMin korona-aikana tehdyssä kyselyssä, jossa monet kertoivat, että ovat joutuneet säästämään lääkkeistä, palveluista tai hoidosta rahanpuutteen vuoksi.

PAM korostaa, että sotekeskuksien asiakasmaksujen poistamisella parannetaan paljon sairastavien pienituloisten asemaa. Sotekeskuksien asiakasmaksujen poistamisella vähennetään myös pienituloisten toimeentulotuen tarvetta. Lisäksi yhdistelemällä erilaiset asiakasmaksukatot paljon käytävillä, voidaan helpottaa pienituloisten taloudellista tilannetta. Näiden lisäksi asianmukaista lääkehoitoa on edistettävä eri toimijoiden yhteistyönä niin, että lääkekustannuksia saadaan alennettua. Esimerkiksi itsehoitolääkkeiden vapauttaminen vähittäiskauppaan ei välttämättä edistä tätä tavoitetta.

^[1] Soste asiakasmaksuista ks. <https://www.soste.fi/vaikuttaminen/toimeentulo/asiakasmaksut-sairastamisen-kustannukset-eivat-saa-olla-hoidon-ja-hoivan-este/>

Aloite 61: Kotihoidon tuki lakkautettava

Esittää: Turun Sosialidemokraattinen Toveriseura ry

PAM vastaa:

PAM on tavoitteen kanssa samaa mieltä siitä, että kotihoidontukea tulee uudistaa ja kehittää joustavammaksi ja naisten työllisyyttä edistävämmäksi. Aloite itsessään on todella arvokas ja siinä esitetyt kaksi huomiota tulevat molemmat tulla avatuksi vielä hieman laajemmin. Tämän vuoksi vastaamme aloitteeseen kahdessa eri osassa seuraavasti:

Kodinoidontuki.

On totta, että perheet tarvitsevat joustoa, mutta kotihoidontukeen liittyy isompia kysymyksiä ja huolenaiheita. Lasten kotihoidon tukeminen on sekä naiskysymys, sillä melkein kaikki sen käyttäjät ovat äitejä, että kysymys lapsen oikeudesta varhaiskasvatukseen.

Tällä hetkellä tiedetään, että kotihoidontukea käyttävät äidit, joiden kiinnittyminen työmarkkinoille on heikkoa, pienituloiset perheet ja vähän koulutetut vanhemmat sekä maahanmuuttajat. Nämä naiset käyttävät koko kotihoidontukijakson putkeen ja mahdollisesti useampia jaksoja peräkkäin lasten lukumäärästä riippuen. Olennaisia ratkaistavia kysymyksiä ovat, miten ja millä keinolla vaikutetaan naisten työmarkkina-asemaan, ansio- ja urakehitykseen, köyhyyteen, eläkekertymään ja vuoropäivähoitopalveluiden saatavuusongelmaan.

Lisäksi kotihoidon tukemiseen liittyy lapsen oikeus varhaiskasvatukseen. Tämä oikeus on erityisen tärkeää heikossa sosioekonomisessa asemassa olevien perheiden lapsille. Laadukas varhaiskasvatus tukee lasta myönteisiin kehitystuloksiin sekä lyhyellä että pitkällä aikavälillä. Toisaalta päivähoitopalvelut mahdollistavat vanhemmille työssäkäynnin – varsinkin naisille. Tiedetään kuitenkin, että tällä hetkellä monet kunnat

eivät pysty tarjoamaan hoitoa ja varhaiskasvatusta kaikille lapsille. Etenkin vuoropäivähoitopalveluissa on isoja puutteita, jolloin epätyypillistä työtä tekevät joutuvat ratkomaan lastenhoitopulmansa itse.

Vuonna 2016 PAM selvitti, miten kauppojen aukioloaikojen vapauttaminen on vaikuttanut lapsiperheellisiin. Vastauksista nousi esiin vuoropäivähoitojärjestelmän jäykkyys epäsäännöllistä työtä tekeviä kohtaan. Uudistuksen myötä noin puolet vastaajista oli vähintään harkinnut irtisanoutumista lastenhoito-ongelmien vuoksi. Jotta naisia kannustettaisiin palamaan takaisin tai hakeutumaan perhevapailta työelämään, etuusjärjestelmän kehittämisen rinnalla tulee lisätä mm. vuoropäivähoidon saatavuutta, työelämän tukitoimia työn ja perheen yhteensovittamisessa ja lapsen oikeutta varhaiskasvatukseen. Näin varmistetaan, että vanhempia ja perheitä tuetaan kokonaisvaltaisesti eikä vain joustojen muodossa.

Maahanmuuttajaäidit:

PAM jakaa aloitteen kanssa saman huolen maahanmuuttajanaisten heikommasta työllisyystilanteesta verrattuna valtaväestön naisiin ja maahanmuuttajamiehiin. PAM yhtyy täysin aloitteisiin siitä, että maahanmuuttajanaisissa on suuri työvoimapotentiaali, jota yhteiskunnan on osattava ja pystyttävä hyödyntämään tehokkaammin. PAM kuitenkin korostaa, että on löydettävä toimivia ja inhimillisiä keinoja, joilla maahanmuuttajanaisten työllisyyttä voidaan edistää. Se, että alettaisiin maksaa työehtosopimuksen määrittelemän minimitason alittavaa palkkaa, ei ole ratkaisu ongelmaan. Jo tällä hetkellä Suomessa on paljon työssäkäyviä köyhiä, jotka joutuvat turvautumaan sosiaalietuuksiin – jopa toimeentulotukeen, kun palkka ei riitä minimielinkustannuksiin. Meidän tulee pyrkiä tekemään yhteistyötä, jotta tätä joukkoa saadaan pienennettyä eikä kasvatettua, yhteiskunnan toimivuuden ja rauhan sekä oikeudenmukaisuuden vuoksi.

Kotihoidontuki joutuu helposti silmätikuksi, kun puhutaan maahan muuttaneiden naisten työmarkkina-asemasta. Julkisuudessa kotihoidontuen on koettu muodostuvan ongelmaksi, kun vailla työtä ja koulutusta olevat naiset käyttävät tuen kokonaan, ja vielä

useampia jaksoja peräkkäin toisen ja kolmannen lapsen kanssa. Ratkaisuksi tähän on esitetty kotihoidontuen lyhentämistä, jolloin saataisiin merkittäviä työllisyysvaikutuksia.

PAM kuitenkin korostaa, että maahan muuttaneiden naisten työllistämisen hidasteena voidaan pitää sitä, että naiset arvostavat isoja perheitä ja saavat enemmän lapsia kuin vain yksi, kaksi tai kolme. He olisivat joka tapauksessa kotona pitkään, vaikka kotihoidontukea lyhennettäisiinkin. Tämän vuoksi maahan muuttaneiden naisten työmarkkina-aseman parantamiseksi tarvitaan uudenlaista ajattelua kotouttamispolitiikassa. Pikkulasten äideille pitäisi pystyä tarjoamaan räätälöityjä kotouttamispalveluita siten, että naiset hoitaisivat lapsiaan kotona, mutta pääsisivät osallistumaan heille suunnattuihin palveluihin lastensa kanssa. Tämä olisi erinomaista myös lapsille, kun myös heidän suomen kielen taitojaan edistettäisiin jo varhaisessa vaiheessa.

Maahanmuuttajanaisten heikkoa työllisyyttä korkeasta koulutuksesta ja hyvästä kielitaidosta huolimatta on selitetty erilaisilla syillä. Yksi tärkeimmistä syistä on se, että lähtömaan korkeakoulututkinto ei ole pätevä Suomessa, ja tutkintojen tunnistamisen ja tunnustamisen kanssa on ollut isoja haasteita. Pitäisi kehittää tehokkaita menetelmiä ulkomailla suoritettujen korkeakoulututkintojen antaman osaamisen tunnistamiseksi sekä lyhytkestoisia täydennyskoulutuspolkuja suomalaisen vaatimustason saavuttamiseksi. Suomalaisilla työnantajilla on myös pelkoa palkata suoraan töihin ulkomailla tutkinnon suorittaneita, sillä he eivät tunne ulkomaisen koulutuksen sisältöä. Tulee miettiä, millä voidaan kannustaa työnantaja palkkaamaan ulkomailla tutkinnon suorittaneita korkeasti koulutettuja. Tiedonvälittämisestä voisi aloittaa.

Yksi tärkeimmistä maahanmuuttajanaisten työllistymisen esteistä on ennakkoluulot yhteiskunnassa ja työelämässä. Yksi tapa puuttua tähän on ottaa käyttöön anonyymi rekrytointi yrityksissä. On löydettävä muitakin keinoja, joilla tuetaan maahanmuuttajanaisten työllistymistä. Monesti maahanmuuttajanaiset ovat nuoria ja heillä on pieniä lapsia, jolloin esimerkiksi kunnallisten varhaiskasvatuksen palveluiden laatu- ja saatavuuskysymykset ovat heille erityisen tärkeitä. PAMin selvityksessä kauppojen aukioloaikojen vapautumisen vaikutuksista lapsiperheisiin vuonna 2016 nousi esiin varhaiskasvatuksen palveluiden saatavuuden haasteet. Monet kunnat eivät pystyneet tarjoamaan hoitoa epäsäännöllistä ja epätyypillistä työtä tekeville vanhemmille tai

hoitopaikkaa tarjottiin kaupungin toisella puolella, jolloin vanhemmat eivät pystyneet ottamaan hoitopaikkaa vastaan.

Tällä hetkellä monet tutkimukset ovat nostaneet esiin (esim. Kotoutumisen kokonaiskatsaus 2019. Tutkimusartikkeleita kotoutumisesta. TEM; Ulkomaista syntyperää olevien työ ja hyvinvointi Suomessa 2014. Tilastokeskus, THL, Työterveyslaitos), että työllistyminen ei välttämättä ole edes rationaalinen vaihtoehto maahanmuuttajaäidille. Tarjolla olevat työmahdollisuudet ovat usein riippumatta koulutustaustasta raskaita, huonosti palkattuja, osa-aikaisia ja epäsäännöllisiä töitä, jotka eivät välttämättä tarjoa edes sosiaalista vuorovaikutusta hyvän työyhteisön muodossa. Työllistyminen ei ole aina taloudellisesti kannattavaa pienituloisille sosiaaliturvan kannustinloukkujen vuoksi. Näin korkeakoulutetuilla maahanmuuttajanaisilla työllistymismahdollisuudet omalle alalle ovat heikot, jolloin kotiäitiys on palkitsevampi vaihtoehto kuin pienipalkkainen omaa osaamista vastaamaton työ.

Maahanmuuttajataustaisten naisten työllistymisessä on monenlaisia haasteita, joita ei ole pystytty koskaan täysin purkamaan tai löytämään niihin kestäviä inhimillisiä ratkaisuja tai toimivia toimintamalleja. Maahanmuuttajanaisten työllistämisessä tulee ottaa käyttöön uusia keinoja ja välineitä sekä huomioida asioita, joita ei ole aikaisemmin huomioitu – ainakaan tarpeeksi. Mahdollisuus näyttää ja osoittaa osaamista tulee antaa. Työnantajat ovat tässä keskeisessä roolissa. Heitä pitäisi kannustaa uskaltamaan palkata maahanmuuttajanaisia ja antamaan näille mahdollisuus näyttää osaamistaan. Yhteistyötä tarvitaan laajasti eri toimijoiden kanssa, jotta asiaa pystytään edistämään.

PAM yhtyy puoluekokouksen lausuntoon siitä, että kotihoidon tuen kestoja pitäisi rajata osana perhevapaajärjestelmän laajempaa kehittämistä. Kotihoidon tuki syntyi 1980-luvulla vastaamaan silloiseen yhteiskunnalliseen tarpeeseen. Nyt eletään toisenlaista aikaa toisenlaisilla yhteiskunnallisilla tarpeilla eikä kotihoidon tuki vastaa enää entiseen kaltaiseen yhteiskunnalliseen tarpeeseen. Kotihoidon tukea pitäisi tarkastella naisten ja lasten yhteiskunnallisen osallisuuden näkökulmasta ja kehitettävä nykyisten yhteiskunnallisten arvojen, periaatteiden ja tarpeiden näkökulmasta.

Aloite 65. Tukijärjestelmä paremmin kannustavammaksi

Esittää: Uudenmaan Sosialidemokraatit

PAM VASTAA

PAM katsoo, että työn vastaanottamisen tulee olla aina joka tilanteessa kannustavaa. PAM nostaa esiin puoluehallituksen toteamaa, että sosiaaliturvakomitea on tunnistanut merkittävämmät kannustin- ja byrokraatialoukut. Niin kuin komitean välimietinnössä on tuotu esille, pohjoismaisen hyvinvointivaltion tasoisessa toimeentulojärjestelmässä ei voida päästä kokonaan eroon kannustinloukuista. Pyrkimyksenä kuitenkin on vaikuttaa siihen, missä kannustinloukkuja on, ja vähentää niitä. PAM haluaa painottaa, että kannustinloukut koskevat yleensä satunnaisia töitä tai tilanteita, joissa on epävarmaa takaako työ riittävän toimeentulon.

PAM haluaa tuoda esille, että palvelualojen työntekijöiden kohdalla ansioturvan ja etuuksien yhteensovittaminen on valitettavan usein tosiasia osa-aikaisen ja epäsäännöllisen työn vuoksi. Tuloloukut aiheuttavat henkistä kuormitusta, kun lisätyötä vastaanottaessa pitäisi tietää tai selvittää, miten tämä vaikuttaa sosiaaliturvaetuuksiin ja maksuihin. Lisätyön tekemisestä aiheutuu myös kohtuutonta vaivaa, kun lisätuloista pitäisi ilmoittaa pahimmassa tapauksessa useille eri viranomaisille virastojen omilla vaikeaselkoisilla lomakkeilla. Tämä kokonaisuus on tehty niin vaikeaksi, ettei epäsäännöllistä tai satunnaista lisätyötä kannatta ottaa vastaan. Pahimmassa tapauksessa tehdystä lisätyöstä ei jää yhtään enempää käteen, kun muut sosiaalietuudet pienenevät samassa suhteessa.

Palvelualojen työntekijöiden näkökulmasta kannustinloukkuja aiheuttaa nykyisellään erityisesti toimeentulotuki. Tämä näkyy siinä, että ansiotason nousu tai lisätyötunnit eivät lisää käteen jääviä tuloja. Yksi syy, miksi toimeentulotuki aiheuttaa kannustinloukkuja on se, että toimeentulotuessa tulorajan ja tulokäsittelyn määrittely eroaa muista etuuksista.

PAM esittää, että jatkossa työttömyysturvan ja asumistuen tason pitäisi olla niin hyvä, etteivät pienipalkkaiset joudu turvautumaan pitkäaikaisesti toimeentulotukeen. Leikkaamalla asumistuesta ja työttömyysturvasta emme saavuta tätä tavoitetta.

PAM korostaa, että erilaisten loukkujen vaikutuksia voidaan lieventää lisäämällä taloudellisia kannustimia. Uuden työsuhteen tai lisätyön vastaanottamisen kannattavuutta voidaan lisätä korottamalla etuuksien suojaosia, loiventamalla etuuksien kaventumisasteita tai muuttamalla verotuksellisia kannustimia esimerkiksi laajentamalla työtulosta tehtäviä vähennyksiä koskemaan sosiaalivakuutusmaksuja tai luomalla negatiivinen tuloveroelementti koskemaan pienimpiä työtuloja. Kaikkien näiden kannustimien toimivuus riippuu kuitenkin siitä, kuinka helposti ja selkeästi tieto lisätyötulojen vaikutuksesta etuudet sisältävään kokonaisansioon on saatavilla. PAM kuitenkin tuo esiin, että näyttää vahvasti siltä, että sosiaaliturvaan ollaan lisäämässä kannustinloukkuja sosiaaliturvan leikkauksilla, esimerkiksi poistamalla etuuksien suojaosaa.

PAM toivoo, että SDP työllään edistää yhdessä työmarkkinatoimijoiden kanssa palkansaajana ja yrittäjänä työskentelevien työttömyysturvan parantamista yhdistelmävakuutuksella. Palvelualoilla tehdään töitä monenlaisilla työsuhteilla: sama henkilö saattaa olla samanaikaisesti sekä palkansaaja että yrittäjä, jolloin hänen asemansa työttömyysturvassa ei ole yksinkertainen. Kun työllä ei voi elättää itseään, joutuu hakemaan työttömyysturvaa palkan jatkeeksi, jolloin selvitetään hakijan asemaa työttömyysturvassa. Jos henkilö työskentelee yhtä paljon sekä palkansaajana että yrittäjänä, törmätään pian sosiaaliturvan sudenkuoppiin. Yhdistelmävakuutuksella varmistetaan monenlaisilla työsuhteilla työskentelevien asemaa työttömyysturvassa ja tehdään työn tekemisestä kannattavampaa työnteen muodosta riippumatta. Yhdistelmävakuutus on tärkeä, sillä työn tekemisen muodot monimuotoistuvat kovalla vauhdilla markkinataloudessa. Toisaalta muussa ansioturvassa (esim. sairausvakuutuksessa) huomioidaan etuuden suuruuden laskemisessa hakijan kaikki tulot siitä huolimatta ovatko ne palkka- vai yrittäjätuloa. Työttömyysturva on poikkeus tästä.

Aloite 80: Sukupuolittunut koulutuspolku muutetaan tasa-arvoisemmaksi

Esittää: Sosialidemokraattiset Naiset

PAM VASTAA

PAM kiittää demarinaisia hyvästä aloitteesta. Yhteiskunnallisten sukupuolittuneiden rakenteiden purkaminen lähtee liikkeelle esi- ja perusopetuksesta ja jatkuu 2. asteen ja korkeakouluopintoihin. Tuomalla esiin sukupuolittuneiden rakenteiden merkitys ja vaikutukset sekä panostamalla feministiseen pedagogiikkaan koulutusjärjestelmämme kykenee käsittelemään rakentavalla tavalla sukupuolta, seksismiä ja rasismia sisältäviä yhteiskunnallisia kipukohtia. Näiden kipukohtien avoin esiintuominen purkaa sukupuolittuneita normeja ja vähentää työmarkkinoiden ja koulutuksen haitallista sukupuolittuneisuutta.

Aloite 81: Liikunnan painoarvoa päätöksenteossa lisätään

Esittää: Sosialidemokraattiset Naiset

PAM VASTAA

PAM kiittää hyvästä aloitteesta ja pitää ensiluokkaisena, että aloitteessa otetaan työura ja sen mahdollisimman terve kehitys esille. Myös me PAMissa haluamme myös sellaista kehitystä, jonka myötä palvelualojen työntekijät voivat paremmin. PAMin jäsenten tulotaso on alhainen ja tyypillisin koulutus ammatillinen koulutus. Myös osa-aikatyö ja epäsäännölliset ja eri vuorokauden aikoihin ajoittuvat työajat ovat tyypillisiä.

Käsityksemme mukaan kyse ei useinkaan ole tiedon puutteesta, vaan mahdollisuuksista elää terveellisesti. Mahdollisuuksiin vaikuttavat työelämän vaatimukset ja tulotaso. Pelkästään työajoilla on iso vaikutus terveyteen. Viime syksyn jäsenkyselyssämme noin 60% pelkäsi työkuormansa kasvavan ylivoimaiseksi ja yli 50% terveytensä heikkenevän niin, ettei pärjää työssään. Alle 30-vuotiaistakin 40% pelkäsi terveytensä heikkenemistä.

Aiemmin teettämässämme tutkimuksessa kävi ilmi, että palvelualojen perheellisten työntekijöiden epäsäännölliset työajat heikensivät paitsi heidän itsensä myös heidän lastensa mahdollisuutta osallistua säännöllisiin ohjattuihin liikunta- ja muihinkin harrastuksiin. Lapsilla toki on aikaa, mutta ei saattajaa tai kuljettajaa harrastuksiin. Monien harrastusten kohonneet hinnat karsivat myös niin aikuisten kuin lastenkin mahdollisuuksia osallistua.

Tiedämme myös, että pienituloisina palvelualojen työntekijöiden ruokaturvallisuus on uhattuna. Heidän ei ole aina mahdollista valita mitä syö, vaan on valittava syökö vaiko ei. Helsingin yliopiston tekemässä tutkimuksessa kävi ilmi, että taloudelliset syyt panivat

tuhansia palvelualojen työntekijöitä pienentämään ateroitaan, jättämään niitä väliin, menemään nälkäisenä nukkumaan tai olemaan koko päivän syömättä keväällä 2019. Tutkimus oli osa Helsingin ja Tampereen yliopistojen PAMEL-tutkimushanketta.

PAM haluaa aloitteen hengessä nostaa esille tarpeen päätöksenteon lisäksi lisätä työnantajille keinovalikoimaa, jolla työntekijöitä voidaan innostaa liikkumaan. Työaikana tarjottava mahdollisuus liikkua olisi erinomainen keino tehdä liikkumisesta helppoa ja ennen kaikkea mahdollista kaikissa elämäntilanteissa. Lisäksi PAM pitää tarpeellisenä lähtökohtana, että liikunnalliseen työmatkaliikkumiseen panostetaan kaikilla aloilla ja siitä tehdään työnantajille kannattavaa. Viisas ja kestävä työmatkaliikenne on ympäristöä säästävää, turvallista, sujuvaa, terveellistä sekä taloudellista. Tukeaksemme keskusteluanne liikkumisen ja työmatkaliikkumisen liittyen haluammekin tuoda esille joitakin aiheeseen liittyviä huomioitamme palvelualoilta.

PAMin tutkimuksen (2020) mukaan 56% palvelualan työntekijöistä kulkee töihin pääasiallisesti omalla autollaan. Suomalaista keskivertoa huomattavasti enemmän, noin 74% tutkimuksen vastaajista, pitää tärkeimpänä syynä oman auton omistamiseen juuri työmatkoja - työpaikka sijaitsee etäällä tai sinne pääseminen kevyen liikenteen välinein on tehty haastavaksi. PAM katsoo, että terveydellisten näkökulmien lisäksi liikuntaan painottuvalla työmatkaliikenteellä on suuri merkitys ilmaston torjunnassa.

Osana aloitetta ja siihen liittyviä esitystä haluamme tuoda esille, että mahdollisuus kulkea töihin muutoin kuin autolla, on myös merkittävä yksilön talouteen vaikuttava aihe. Autoliiton mukaan oman auton kokonaiskulut ovat Suomessa keskimäärin vähintään 5000 € vuodessa. Oman auton omistamiseen liittyvät kulut ovat merkittävä rasite pamilaiden palkkapussille. Siirtymistä esimerkiksi työmatkapyöräilyyn edistää infrastruktuurin parantaminen, mutta tärkeää on myös pienten esteiden purkaminen. Näitä ovat esimerkiksi pyöräpysäköinnin järjestäminen tai sosiaalitulojen asianmukaisuudesta huolehtiminen.

Lisätietoa:

PAMin jäsenkysely 2022: https://www.pam.fi/media/1.-materiaalipankki-tiedostot-nakyvat-julkisessa-materiaalipankissa/tilastot-ja-tutkimukset/jaskensely-2022_-005.pdf

PAMEL-tutkimushanke: <https://blogs.helsinki.fi/pamel-hanke/julkaisut/>
<https://blogs.helsinki.fi/pamel-hanke/2022/02/08/a-third-of-private-sector-service-workers-had-severe-food-insecurity/>

Työn ja muun elämän yhteensovittaminen (Repo Work Oy) 2020:

<https://www.pam.fi/media/1.-materiaalipankki-tiedostot-nakyvat-julkisessa-materiaalipankissa/tilastot-ja-tutkimukset/tyo-ja-muun-elaman-yhteensovittaminen-tutkimusraportti-rw.pdf>

Aloite 88: Tutkintotavoitteisen koulutuksen laadun varmistaminen

Esittää: Antskogin Työväenyhdistys ry:n jäsen Taina Lackman

PAM VASTAA

Aloite on oikealla asialla ollessaan huolissaan suomalaisen koulutuksen tasalaatuisuudesta. Ilman laatua koulutusjärjestelmämme kohtaa nopean haaksirikon. On tärkeää, että myös tämä näkökulma tulee huomioiduksi koulutuksesta ja sen kehittämisestä puhuttaessa.

Koulutuksen laatu lähtee riittävästä resursseista, koulutetusta opetushenkilöstöstä ja motivoituneista oppijoista. Aloitteen mukaiset loppukokeet eivät automaattisesti kehitä laatua, vaan mahdollisesti jopa ohjaavat opetusta vastaamaan ensisijaisesti testin kriteereihin. Sitä saadaan, mitä testataan.

Myös työnantajilla on oma vastuunsa koulutuksen tasalaatuisuuden kehittäjinä. Ammatillisessa koulutuksessa osa oppimisesta voi tapahtua työpaikalla. Työpaikka toimii laadukkaana oppimisympäristönä silloin, kun työnantaja tarjoaa siihen hyvät puitteet. Ensimmäinen askel tähän on, että jokaiselta oppimisympäristönä toimivalta työpaikalta löytyy koulutettu työpaikkaohjaaja.

Aloite 89: Panostuksia ammatilliseen koulutukseen

Esittää: Lappeenrannan Työväenyhdistys ry

PAM VASTAA

Aloitteessa esitetään huoli ammatillisen koulutuksen laadusta ja halutaan SDP:n ottavan tämän kehittämisen merkittäväksi tavoitteiseksi. PAM kiittää **Lappeenrannan Työväenyhdistys ry:tä** aloitteesta ja yhtyy sen huoleen. Suomalaisen rakenteellisen koulutustason nostossa ammatillisen koulutuksen rooli on tärkeä. PAM:n näkemyksen mukaan ongelmat ratkaistaan parhaiten säätämällä ammatillisen koulutuksen kokonaisrahoitus kestäväälle pohjalle. Laadukas ammatillinen koulutus edistää myös työntekijäammattien arvostuksen kasvua.

Korkeakoulutustavoitteet voidaan saavuttaa vain, jos siirtymät ammatillisesta koulutuksesta korkeakoulutukseen ovat sujuvat ja kannustavat. Tämä tarkoittaa myös sitä, että oppimisen taitoihin, yleissivistykseen ja yhteiskunnalliseen osaamiseen on ammatillisessa koulutuksessa panostettava kunnolla. PAM kannattaa myös aloitteen tavoitetta englanninkielisen tutkintoon johtavan ammatillisen koulutuksen lisäämisestä.

Ammatillisissa oppilaitoksissa tarvitaan työrauhaa ja rahoituksen vakautta, jotta uudistunut ammatillinen koulutus voi toteuttaa perustehtävänsä ja kouluttaa osaajia työmarkkinoillemme. Rahoitusleikkauksista on pidättäydyttävä ja tavoitteeksi on otettava rahoitustason pysyvä nostaminen.

Aloite 91: Perusopetuksen resurssit

Esittää: Matinkylän Sosialidemokraatit ry

PAM VASTAA

Aloite on oikealla asialla ja PAM pitää aihetta erittäin tärkeänä. Ilman riittäviä panostuksia perusopetukseen eteneminen 2. asteen koulutukseen muuttuu haasteelliseksi oppivelvollisuuden tarpeellisesta muutoksesta huolimatta. Edellisen hallituksen toteuttaman oppivelvollisuuden muutoksen yhteydessä vahvistettiin myös perus- ja 2. asteen opintojen nivelvaihetta.

Aloite 92: Perusopetuksessa panostettava ajattelun taitojen kehittämiseen

Esittää: Malmin Sosialidemokraatit ry

PAM VASTAA

Ajattelun taidot, lähdekriittisyys, logiikka ja oppimisen metataidot ovat tehokkaimpia tapoja erottaa totuus meitä ympäröivästä valheiden ja hämmentämisen kakofoniasta. Aloite on oikeassa siinä, että psykologia ja filosofia antavat eväitä juuri tähän.

Psykologian ja filosofian tuominen erillisenä opintokokonaisuutena osaksi opintokokonaisuutta voi toimia tavoitettaan vastaan. Se voivat kokea negatiivisena lisätaakkana juuri ne oppilaat, joille ajattelun taitojen kohentaminen olisi kaikkein hyödyllisintä.

Samojen sisältöjen integroiminen osaksi muita oppiaineita voi sen sijaan toimia hyvänä ponnahduslautana nuoren ihmisen ajattelun kehittämisen maailmaan. Tämä vaatii opettajalta poikkeuksellista pedagogista taitoa, mutta onneksi maamme opettajakunta on niin lahjakasta ja osaavaa, että tämäkin haaste olisi epäilemättä päihitettävissä.

Aloite 111- 113: **Vihreä siirtymä ja Euroopan teollinen tulevaisuus**

Esittää: Sastamalan sos.dem. kunnallisjärjestö, Hakametsän Sosialidemokraatit ry ja Messukylän Työväenyhdistys ry ja Hervannan Sosialidemokraattinen Yhdistys r.y., Rantaperkiön Työväenyhdistys ry, Messukylän Työväenyhdistys ry ja Hakametsän Sosialidemokraatit ry

PAM VASTAA

PAM kannattaa lämpimästi puolueiden kansainvälistä yhteistyötä vihreän siirtymän edistämiseksi. Onnistunut vihreä siirtymä kohti ekologisesti kestävästä maailmasta on ihmiskunnalle eksistentiaalinen kysymys. Tarvittavat muutokset voidaan saavuttaa vain kansainvälisen yhteistyön ja globaalien solidaarisuuden kautta.

PAM on sitoutunut tavoitteisiin hiilineutraalista yhteiskunnasta ja näkee palvelualojen, palveluhyödykkeiden ja palvelualojen työntekijöiden merkityksen tavoitteen saavuttamisessa oleellisen tärkeänä. Samoja tavoitteita ajaa myös koko kansainvälinen ammattiyhdistysliike.

Aloite 119: Edistetään 6 kk ansiosidonnaisen suruvapaan säätämistä alle 18-vuotiaan lapsensa menettäneille vanhemmille

Esittää: Nuorsosialidemokraatit ry

PAM VASTAA

PAM kiittää aloitteen tekijää tärkeän asian esiin nostamisesta. Lapsen kuolema on vanhemmille ja muille läheisille erittäin raskas tapahtuma ja harva on työkykyinen tällaisen asiana kohdatessaan.

PAM on samaa mieltä kuin SDP:n puoluehallitus, että täysin uutta ansiosidonnaista sosiaaliturvaetuutta ei tulisi säätää. Sen sijaan kuten puoluehallituskin toteaa, on kehitettävä jo olemassa olevia tukimuotoja palvelemaan toipujaa, joka kohtaa lapsen kuoleman.